

РЕШЕНИЕ

№ Р - 117
от 18.08.2010 г.

ДЪРЖАВНАТА КОМИСИЯ ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

на закрито заседание на 18.08.2010 г., след като разгледа представените документи по административната преписка, доклад с вх.№ Е-Дк-314/ 18.08. относно молба от „Булгаргаз“ ЕАД с вх. №Е-15-20-16/10.05.2010 г. за временно освобождаване на преносното предприятие от задължението му за предоставяне на достъп по чл.172, ал. 1 от Закона за енергетиката, установи следното:

„Булгаргаз“ ЕАД е подало молба с вх. №Е-15-20-16/10.05.2010 г. в Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР) за временно освобождаване на преносното предприятие „Булгартрансгаз“ ЕАД от задължението му за предоставяне на достъп (дерогация) по чл.172, ал. 1 от Закона за енергетиката (ЗЕ), за периода 2010–2011 г.

Съгласно разпоредбата на чл. 172а, ал. 2, молбата за временно освобождаване на преносното предприятие от задължението му за предоставяне на достъп по чл. 172, ал.1 от ЗЕ се подава за всеки отделен случай преди или незабавно след отказа за достъп до системата. С писмо на ДКЕВР изх. №Е-15-20-16/07.06.2010 г. от „Булгаргаз“ ЕАД е изискано да представи подробни данни за конкретния случай, преди или незабавно след отказа за достъп до системата. В отговора на „Булгаргаз“ ЕАД с вх. №Е-15-20-16/11.06.2010 г. се посочва, че не е в състояние да представи такива данни, тъй като отказ не е направен.

С писмо на ДКЕВР изх. №Е-15-20-16/19.07.2010 г. от „Булгартрансгаз“ ЕАД е изискано становище относно ефекта от евентуално разрешаване на временно освобождаване от задължението му за предоставяне на достъп върху българските газотранспортни системи. В своя отговор – вх. №Е-15-45-10/03.08.2010 г. преносното предприятие посочва, че освобождаването от задължението му да предоставя достъп ще доведе, от една страна до ограничаване на конкуренцията и отлагане във времето на появата на реално действащ либерализиран пазар на природен газ.

Общ принцип при изпълнение на регулаторните правомощия на комисията е предотвратяване и недопускане на ограничаване или нарушаване конкуренцията на енергийния пазар.

На основание чл.10 от Регламент №1775/2005 на Европейския парламент и на Съветът на Европейския съюз относно условия за достъп на газопреносни мрежи (Регламента) при изпълнение на отговорностите си регулаторните органи на държавите-членки предприемат мерки, с които обезпечават изпълнението на регламента и насоките.

Разпоредбата на чл. 4, § 1 от Регламента задължава операторите на преносни системи да:

- предлагат услуги на всички потребители на мрежата, без да упражняват дискриминация;
- предоставят на трети страни услуги за достъп както за фиксирани, така и за доставки с прекъсване;

- предлагат на потребителите на мрежата както дългосрочни, така и краткосрочни услуги.

Съгласно т. 7 от целите на Директива 2003/55/ЕО на Европейския парламент и на Съветът на Европейския съюз (Директивата) за да действа конкуренцията, достъпът до мрежите следва да бъде недискриминационен, прозрачен и със справедливо определяне на цената. Също така, според издадената на „Булгартрансгаз“ ЕАД лицензия №Л-214-06/29.11.2006 г. за дейността „пренос на природен газ за територията на Република България”, в т. 3.5.13. е регламентирано, че „лицenziантът предоставя достъп до газопреносната мрежа при условията на равнопоставеност и незлоупотреба с господстващо положение, като не поставя необосновани ограничения и не застрашава сигурността на снабдяването.” В т. 3.5.11. задължение на лицензиантът е да предоставя достъп до газопреносната мрежа на привилегирани потребители, търговци и предприятия за добив на природен газ в съответствие с Правилата за достъп, приети от комисията, с изключение на предвидените в закона случаи, а именно:

Съгласно чл. 172а от ЗЕ, общественият доставчик, общественият снабдител, крайният снабдител и търговецът могат да подадат молба до комисията за временно освобождаване на преносното или разпределителното предприятие от задължението му за предоставяне на достъп по чл. 172, ал. 1 в случаите, когато предоставянето на достъп би причинило сериозни икономически и финансови затруднения вследствие на сключени преди влизането в сила на ЗЕ договори за доставка с клауза „вземай или плащай”.

Молбата се подава за всеки отделен случай преди или незабавно след отказа за достъп до системата, и трябва да бъде придружена от изчерпателна информация за вида и обхвата на икономическите и финансовите затруднения и за предприетите мерки за преодоляването им. Следователно, след като дружеството не е предоставило информация за отделния (конкретен) случай на отказ за достъп, преди или незабавно след който е подало молба за дерогация, то искането е недопустимо. Непозоваването на конкретен случай не дава възможност на ДКЕВР да извърши какъвто и да било анализ на икономическите и финансови задължения на „Булгаргаз” ЕАД при не предоставянето на достъп на други участници на пазара до преносната система.

ДКЕВР може да разреши временното освобождаване при липса на друга икономически обоснована възможност за предоставяне на достъп и при отчитане на критериите по чл. 172а, ал. 4:

1. Изпълнението на задълженията към обществото и обезпечаването на сигурността на снабдяването

Сигурност на снабдяването е осигуряване на баланс между търсенето и предлагането на природен газ на националния пазар, нивото на очакваното бъдещо потребление и предвижданите допълнителни капацитети, които са в процес на планиране или изграждане, и качеството и нивото на поддържане на мрежите, както и мерки за покриване на върхово потребление и преодоляване на дефицита на един или повече доставчици, снабдителите или търговци. В този смисъл, ефектът от потенциално решение за дерогация би довел до дефицит на повече доставчици, следователно и до премахване на конкуренцията, и оттам – до нарушение на задължението към обществото за справедливо определяне на цената на услугата, съгласно т. 7 от целите на Директивата. Още повече, в Директивата е регламентирано свободното движение на стоки и свобода за предоставяне на услуги, което е възможно само в напълно отворен пазар, предоставящ възможност на всички потребители свободно да избират доставчиците си и на всички доставчици – свободно да доставят на клиентите си.

2. Позицията на предприятието на газовия пазар и фактичестото състояние на конкуренцията на този пазар

В § 22а от ПЗР на ЗЕ са регламентираните кумулативните условия за временно освобождаване от прилагане на разпоредбите на задължението за предоставяне на достъп:

- Република България не е директно свързана с газотранспортната мрежа на друга държава - членка на Европейския съюз, и
- пазарният дял на основния доставчик на газ или на свързани с него лица по смисъла на Търговския закон е по-голям от 75 на сто.

Първото условие не е изпълнено, тъй като, както е отразено и в Мотивирано становище на Европейската комисия по Нарушение №2009/2183 на Регламент №1775/2005 на Европейския парламент и на Съветът на Европейския съюз относно условия за достъп на газопреносни мрежи, в Регламента не се прави разлика между преносните системи по видове, а именно преносни и транзитни, следователно газопроводът на „Булгартрансгаз“ ЕАД е свързан с преносната система на друга държава-членка на ЕС – Гърция в точка Sidirorastron. По време на кризата през януари 2009 г. беше осъществен пренос в обратна посока през точка Sidirokastron в посока от Гърция към България.

Предвид горното, не е допустимо искането на „Булгаргаз“ ЕАД за временно освобождаване на преносното предприятие „Булгартрансгаз“ ЕАД от задължението му за предоставяне на достъп.

3. Степента на икономическите и финансовите затруднения

В молбата на „Булгаргаз“ ЕАД е направен анализ относно икономически и финансови затруднения вследствие на сключени договори с клауза „вземай или плащай“, е видно че:

- съгласно постигнати договорености, „Булгаргаз“ ЕАД не дължи заплащане на санкции и суми за неприети количества природен газ през 2009 г.;

- за 2010 г., при очакваното потребление, съответно доставка на природен газ, „Булгаргаз“ ЕАД прогнозира по предварителни изчисления да заплати: на „Овергаз Инк.“ АД 53.5 млн. \$ за договорени, но неприети количества газ, 2.4 млн. \$ за II тримесечие, съответно 1.5 млн. \$ за III тримесечие санкции за неприети количества газ; на WIEE 49.6 млн. \$ за договорени, но неприети количества природен газ.

Тези икономически и финансови затруднения и задълженията за плащане на горепосочените суми биха настъпили ако не бъдат предоговорени сега действащите клаузи от договорите.

4. Условието и сроковете на договорите

„Булгаргаз“ ЕАД е представило извадка от договор за покупко-продажба на природен газ сключен между WINTERSHALL ERDGAS HANDELSHAUS ZUG AG и „Булгаргаз“ ЕАД, от 01.05.1997 г. със срок на действие до 31.12.2012 г. В договора има клауза „Задължения за вземане или плащане“, като купувачът се задължава да закупи и вземе от продавача, или ще заплати ако е предоставено и не е взето, количество природен газ, равняващо се на 80% от годишното договорно количество (ГДК). Също така, има клауза, която предвижда компенсационни количества, които могат да се вземат само след като купувачът е получил минималните годишни количества (80% от ГДК) за съответната договорна година. По взаимно съгласие купувачът може да вземе компенсационни количества върху ГДК след като информира продавача за такива вземания в тримесечната прогноза, и продавачът е дал съгласието си в писмен вид.

От предоставената извадка от договор за продажба на природен газ между ТОПЕНЕРДЖИ и Булгаргаз от 27.04.1998 г. е видно, че условията са аналогични.

По договаряне между страните неприетите количества природен газ могат да бъдат компенсирани през следващи периоди в рамките на договора. Следователно, договорите предвиждат за „Булгаргаз“ ЕАД възможности за гъвкаво управление на заявките.

5. Предприетите мерки за преодоляване на затрудненията

За изминалата 2009 г. „Булгаргаз“ ЕАД е договорило неприлагане на санкциониращите клаузи на договорите. Предвид продължаващото влияние на световната

финансова криза върху потреблението на природен газ, през 2010 г. дружеството очаква равнището на потреблението да бъде под нивото на минималните годишни количества по договорите с клауза „вземай или плащай”, и е предложило на доставчиците сключване на споразумения, аналогични на тези от 2009 г., които към момента не са приети.

След като дружеството е очаквало спад на потреблението като следствие от световната финансова криза, е следвало да положи усилия още през 2009 г. да предоговори минималните годишни количества със своите доставчици.

6. Доколко при поемането на задълженията „вземай или плащай” предприятието е могло да предвиди съобразно разпоредбите на ЗЕ възникването на сериозни затруднения

Договорите с доставчиците са сключени преди повече от 10 години, и след като е възниквала необходимост от преподписване и анексирането им, „Булгаргаз” ЕАД е следвало да предвиди възможността, както за увеличаване на потреблението, така и за неговото намаляване. Следователно, при поемането на задълженията „вземай или плащай” възникването на сериозни финансови затруднения е било предвидимо, и съответно клаузите – предоговорени.

7. Нивото на свързаност на системата с други системи и степента на взаимодействие на тези системи

Газопроводът на “Булгартрансгаз” ЕАД е свързан с преносната система на друга държава-членка на ЕС – Гърция в точка Sidirorastron. По време на кризата през януари 2009 г. беше осъществен пренос в обратна посока през точка Sidirokastron в посока от Гърция към България.

Следователно, съществува възможност за салдиране (пренос в обратна посока) и осъществяване на взаимодействие с преносните системи на други държави.

8. Последиците на временното освобождаване върху ефективното прилагане на разпоредбите на ЗЕ, свързани с развитие на конкурентен пазар на природен газ

В писмо преносното предприятие „Булгартрансгаз” ЕАД изразява становище, че освобождаването от задължението му да предоставя достъп ще доведе до ограничаване на конкуренцията и отлагане във времето на появата на реално действащ либерализиран пазар на природен газ.

Предвид гореизложеното са налице следните изводи:

Не са изпълнени необходимите минимални условия на чл. 172а, ал. 2 и ал. 4 от ЗЕ за разрешаване на временно освобождаване.

Основен принцип, от който се ръководи ДКЕВР при изпълнение на регулаторните си правомощия – чл. 23, ал.1, т. 1 от ЗЕ - е предотвратяване и недопускане на ограничаване или нарушаване конкуренцията на енергийния пазар, а даването на разрешение за временно освобождаване на преносното предприятие “Булгартрансгаз” ЕАД от задължението му за предоставяне на достъп би довело до пълно затваряне на пазара на природен газ и премахване на условията за конкурентен пазар.

Подобно искане е в нарушение на принципа за справедливо разпределяне на икономическите последици от либерализирането на пазара между всички страни по сделките с природен газ, правно регламентиран в чл. 24, ал. 1, т. 1 от ЗЕ.

С оглед гореизложеното и на основание чл. 21, ал. 1, т. 21, във връзка с чл. 23 ал.1, т.1, чл.24, ал.1, т.1 и чл.172, ал. 1 от Закона за енергетиката

ДЪРЖАВНАТА КОМИСИЯ ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

Р Е Ш И:

Отказва да даде разрешение по подадената от “Булгаргаз” ЕАД молба за временно освобождаване на преносното предприятие “Булгартрансгаз” ЕАД от задължението му за предоставяне на достъп за периода 2010 – 2011 г.

Решението подлежи на обжалване пред Върховния административен съд в 14 (четирнадесет) дневен срок.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/Ангел Семерджиев/

ГЛАВЕН СЕКРЕТАР:

/Емилия Савева/